

Indad — Fremad — Haand i Haand.

Foredrag

ved Præstemødet i Ribe 1. August, 1905.

af

H. HOFFMEYER,

Præst ved Vor Frue Kirke.

(Indsendt af Past. Grøn paa Færøerne).

Og „vorder forvandlede“, siger han. Vi kan ikke tage det nye af os selv — vi maa byde os til for den Aand, der „gør det døde levende“. Han, som „skaber, hvad han nævner“, han kan alene hjælpe os derinde. Det er den sunde Realisme.

Denne dybe Inderlighed — hvor trænger vi til den! „Det er Hjertet, som skaber Teologen,“ lyder det gamle Ord.

Ingen har stærkere end S. Kierkegaard talt til os om denne Inderlighed, baade som Verdensflugt og som Forvandling. Og dog glipper det ogsaa for ham. Et Sted i „Efterladte Papirer“ siger han: „Mod har jeg til at tvivle, jeg tror, om alt; jeg har Mod til at kæmpe, jeg tror, med alt; men jeg har ikke Mod til at erkende noget, ikke Mod til at besidde, til at eje noget.“ Heri udtrykker han det saa dybt tragiske i sin Tilværelse.

Saa langt skal vi indad i os selv, at vi faar Mod til at erkende — Mod til at eje. Saa vidt skal vi give os Forvandlingens Aand i Vold. Gud hjælpe os alle dertil! Det er „det sacrifielle“, vi skal præstere — Gudhængigheden.

Ved „vort Sinds Fornylse“ sker denne Forvandling, siger Paulus. Ikke ved Stillestaen, ikke ved kvietistisk Sværmen, ikke ved usund Mystik. Nej, der maa Bevægelse, der maa Liv og Strømning til i Sjælen.

Der ligger i al Inderlighed Hang til Isolation, til Ensidighed. Kirkens Historie, de kristelige Personligheder, vi møder paa vor Vej, viser os denne Fare. Det synes bogstavelig at være saadan, at naar et troende Menneske faar en Styrke, en „force“, paa et vist Punkt, svækkes hans aandelige Dømmekraft paa andre Punkter. Hvor er f. eks. S. Kierkegaard et talende Eksempel herpaa (hans Forlovelseshistorie)!

„Sindets“ Fornylse betyder noget omfattende — Paulus bruger Ordet „nous“. Her er Tale om Afsidighed i bedste Forstand. Den hele Personlighed skal kultiveres. Et Menneske læser kun Bibelen; alt det andet spredter, forstyrer Inderligheden. Saa bliver det Menneske dumt og i sin Dumhed bornert, ukærligt, dømmende. Han opnaaede stadig og rig Fornylse, men ikke af det hele Sind.

Og denne Fornylse er praktisk. Der er Energi i den. Tænk paa Herrens Forklarelse! Han blev forvandlet, og saa kom Moses og Elias og talte med ham om hans Udgang, som han skulde fuldføre i Jerusalem (Luk. 9, 31).

Saaledes ogsaa Paulus: „at I maa skønne — eller: ransage —, hvad der er Guds gode og fuldkomne og velbehagelige Villie.“

Gaar du rigtig indad, saa tvinges du udad. Til Løvens Hule fører Sporene kun indad — fra Jesu Hjerte fører de alle udad igen.

Derved kommer vi til

II. FREMAD!

Rom. 12, 11: „Værer ikke lukne i eders Iver, værer brændende i Aanden, tjener Herren.“

Der er en Mand ved Navn Murisier, som har skrevet en Bog om „den religiøse Følelses Sygdomme“, der nys blev anmeldt i „Teol. Tidsskrift“. Der er, siger han, to Slags Religiositet: Mysticismen, som er individuel og passiv, men let bliver ekstatiske, og Fanatismen, der er social og aktiv, men let bliver overfladisk og ukærlig.

Der er noget i dette. Naar vi siger „fremad“, skal vi mindes, at det, kristelig set, aldrig har Berettigelse for efter „indad“. Om den usunde Mystik har jeg talt. Men ogsaa den usunde Fanatisme er kristelig uforsvarlig — den bringer fremmed Ild paa Herrens Alter.

Men fremad skal og maa vi, den Sag er klar. „Værer ikke lukne i eders Iver.“ Vi har alle følt det underligt uvirkelige i de gamle græske Dramaers Korsange, hvor det, der sker, skildres i stærke Ord, samtidig med, at Koret intet gør for at afværge Ulykkerne. Vi kender Vekselsangen fra Ewalds „Fiskerne“, hvor man, naar man læser den, stadig ønsker: „gid de dog vilde tage fat paa at redde de skibbrudne“. „Guds Rige bestaar ikke i Ord, men i Kraft“, og det skal kendes i vort Liv og i vor Gerning.

Derfor skal vi være „brændende i Aanden“, levende begejstrede. Men denne Begejstring maa altid have to Sider, om dens Udtryk skal blive fuldt sande:

Først: den dybe Grebthed af Sjælenes Nød. Den bibelske „Nidkærlighed“ — vor Frelseres dybe Medynk — den hellige Indignation over Retskrænkelsen, der sker, naar den onde Aand behersker en Sjæl. Lad os ikke sløves — vi Præster ser saa megen Nød. Maatte vor Modtagelighed, vor Sans i denne Retning aldrig vige — maatte vi altid kunne græde med de grædende, kende noget til Paulus' „uafdelige Smerte“. Tænk paa Hebræerbrevets Fremhævelse af, at Jesus var „forsøgt i alle Ting“. Det vises ikke som Udslag af en Lyst til paa mekanisk Vies ligesom at hobe saa megen Lidelse som muligt sammen paa Jesus. Nej, det

siges for at vise, at han, den sande Ypperstepræst, kan lide med sit Folk.

Men dernæst: den dybe Grebthed af Guds Kærligheds Glans og Herlighed. Intet giver Evangeliet et bedre Vidnesbyrd, end om dets befriende Magt bliver kendt. „Glæden i Herren være eders Styrke“. Det er Glæde, sand og levende Glæde, vor Slægt trænger til. —

Aldrig har der været en saadan Forsynsstyrelsens Glans over den kristne Menigheds „fremad“, som netop nu. Det er den levende Gud selv, der blæser sit „avancer“ ud over vore Rækker. Bli- ver vi Præster ikke Foregangsmænd nu, bliver vi topmaalt uldydige. „Dersom Saltet mister sin Kraft, hvormed skal det saltes!“

Lad mig nævne nogle Ting blandt de mange, som klart viser os, at det netop nu gælder om dette „fremad“, at „Gud vil det!“

a. Vor Slægt kan se Værdierne og udnytte dem; den har Sans for Personlighedens Kræfter, Menigheden har ogsaa i sjælden Grad lært at se, hvilke Kræfter den sidder inde med.

I en Artikel i „Kirkeleksikon“ om den norske Lutherstiftelses fortæller den bekendte Præst Christen Brun i Bergen, at da Tanken om Optagelse af et Lægmandsarbejde i Norge kom frem i 1866, protesterede Kristianias Præsteskab, fordi den Komite, som forberedte Sagen, ikke blot derved „optraadte som en Kirkestyreelse Nr. 2“, men ogsaa „stod i et uklart Forhold til Lægmandsforlyndelsen og i Virkeligheden sanktionerede denne“. Brun tilføjer saa: „Modstanden fra Gejstlighedens Side har dog ved en ændret Opfatning af Lægmands- prædikenen lidt efter lidt lagt sig.“

Denne Udtalelse er typisk.

Naar nogle bornerte tyske lutherske Præster og Professorer endnu søger at opriske den tilvante Fortolkning af den berømte Art. 14 i Augsburgerkonfessionen, da følger ethvert fornuftigt Menneske, at de ikke blot er gammeldags, men ogsaa mangler en kristelig Sans. Vi forundres ikke over, at Kristianias samlede Præsteskab nu hilser velkommen en jævn, gudbenaadet Lægmand, som tilmed er lidt af en Sekterer; vi føler alle, at Gud vil have Naadegavernes Værdi anerkendt og deres Kraft udnyttet. Det er en sund Realisme at kunne se de Kræfter, man har, og bruge dem forstandigt. Vi Præster har endnu en vældig Opgave her: ikke blot skal vi vejlede og dirigere Kræfterne, bruge dem paa rette Vis, men vi skal ogsaa afsløre, drage frem for Dagens Lys alle de Kræfter, som laa bundne. En dejlig Gerning — og hvor forstaar vi dog lidet af dette endnu!

Læg Mærke til, at vi er i Storindustriens, i Storhandelens Periode. I gamle Dage var Mester og Svende, Chef og Kontorister i det samme Rum; alle gik de over det samme, alle gjorde de væsentlig det samme. Nu er Udstykning sket, og Lederen er i det inderste Kontor.

Jeg vil ikke direkte overføre dette paa Kirkelivets Forhold. For os gælder det levende Personligheder og aandelige Værdier. Men dog siger jeg: lad os lære af dette! Lad os ikke mene, at intet bliver ret gjort, uden vi selv er med i det. Lad os opdrage vore Folk — lad os vise dem Tillid, drive fornuftig Pædagogik. Lad dem lære at bruge deres Kræfter selv. De er jo som Børn endnu — de vil have os med altid. Vis dem, at de har Naadegaverne, og at de bør og kan bruge dem selv.

Det er slet ikke let saadan at være Leder. George Brandes har engang sagt: „Der skal Mod til at have Talent“, og vi husker alle den „onde og lade Tjener“, som „frygtede“ for sin strenge Herre og derfor gravede sit Pund ned.

Naar vi siger „fremad“, saa betyder det: fremad til Klarhed, Modenhed, forstandig Ledelse og Styrelse af Menighedens Arbejde. Fremad i Ansvarsfølelse, men ogsaa fremad i Glæde over, at Gaverne findes, og i Evne til at udnytte dem. Gud giver Naadegaverne, vi skal bruge dem vel.

b. Derved peger jeg paa et andet Træk, der vidner om, at Gud vil dette „fremad“, nemlig den nu gældende Vurdering af Præsten som saadan.

Da jeg var ung Præst, bebrejdede en gammel Herremand mig en Dag, at jeg ikke arbejdede paa at gøre mine Sognefolk til Højremænd, og han tilføjede, at jeg skulde passe paa, at den gammel- dags Respekt for Præsten og hans Embede ikke forsvandt.

Nu ved jeg godt, at der er noget om dette, at Embedet skal holdes i Agt og Ære, og lad mig benytte Lejligheden til at sige, at det forekommer mig at være en af de Ting, som vi Præster skulde stille op blandt vore første Krav som Stand: at der holdes Tugt indenfor vore Rækker. Vel sandt, vi skal ikke etablere jesuitisk Angiveri og Spioneri; men vi maa alligevel forde, at Præstens Liv, der jo er „Menigmands Bibel“, bliver underlagt et kærligt, men bestemt Tilsyn. Altfor meget har Kirken lidt ved Mangel i denne Retning, baade overfor vordende Præster og overfor Præster i Funktion. Vil vi fremad, maa vort Banner være uplettet og rent.

Men bortset fra dette, som den omtalte Mand dog næppe tænkte paa, da han kom med den nævnte Udtalelse, kan jeg den Dag i Dag underskrive det Svar, jeg gav ham for 15 Aar siden: „Vi Præster skal ikke respekteres for vort Embedes, men for vor egen Skyld.“

Det har vi set i vore Dage, og det er paa en Gang et stort Ansvar og en herlig Gave. Hvor „Sognepavedømme“ dog er noget jammerligt no-

get — det er Kejseren i hans „nye Klæder“, d. v. s. i hans sørgeligste Nøghed!

Den Mand, der sagde: „af Guds Naade er jeg det, jeg er,“ har forstod som ingen anden Herrens „fremad“.

At Folk forstaar dette mere og mere „det er, som sagt, en Guds Gave til vor Kirke. Og at vi Præster selv ser, at der ikke er nogen Midler mellem os og vor Gerning, at vi absolut staar og falder med den, det maa blive for os et mægtigt „fremad“.

Men lad mig endnu understrege det Ord, jeg nævnte: „af Guds Naade“. Gamle Gaardmissionær R. B. Clausen sagde stadig: „det er Naade altsammen,“ og det gjorde ham saa stærk. Den moderne Verdenserkendelse, som for Vantroen stadfæster Aksiomet: „der er ingen Gud“, lærer derimod Troen at se klarere end hidtil, at alt er Naade. Den gamle Rationalist mente uden at blinke at turde hævde, at hans Retskaffenhed var et Værk af ham selv fra Begyndelse til Ende. Vi ser klart, at vor Retskaffenhed, den, der — rent uadvortes set — betinger vor Stilling som Præster, er en Sum af underlig Styrelse og særlig Varetægt, af Regulering af vore Livsforhold og Ledelse af de Aandsstrømninger, som mødte os. „Men har I faaet det for intet, saa giver det ogsaa for intet.“

c. Endelig et tredje Træk, som viser, at Gud vil dette „fremad“.

Vi har set den Nød, som skal afhjælpes. Det moderne Barmhjertighedsarbejde er en fortsat Afsløring af Nøden. Og vi har vundet Forstaaelse af den. Den stigende sociale Forstaaelse viser stadig klarere, at saare megen Nød slet og ret er Uretfærdighed — ikke er gudvillet, men er virket af Mennesker, og saare ofte ikke af de lidende selv, men af os andre. Vi ser Aarsagerne klarere. Aldrig har det været sværere end netop nu at kaste Stenen paa den faldne Kvinde. Vi ser, at Dømsyge ikke blot er Ukærlighed, men slet og ret Blindhed, Dumhed, Mangel paa Evne til at se til Bunds i Tingene.

Jeg kan ikke tilbageholde et Ord her om de saa meget omtalte Ligtaler — et Ord, som let vil ses at have Anvendelse ogsaa paa mange andre Sider af Præstens Gerning. Vi har uægtelig ved Ligtalen en overmaade betydningsfuld Lejlighed til at tale til mange, som ellers aldrig hører. Vi skal tale Sandheden og intet fortone. Men er vi barmhjertige, da taler vi saadan, at de, der hører, kan modtage vor Tale. Det er ubarmhjertigt at iklæde sin Tale om Barmhjertigheden en Form, som bringer den til at ligge over Tilhørernes Horisont. Mangel paa psykologisk Forstaaelse og Mangel paa social Forstaaelse er ubarmhjertig. Den rammes af Jakobs Ord i hans Brevs 2 Kapitel: „I forhaaner de fattige . . . dersom en Broder eller Søster er nøgen og fattes den daglige Næring, men nogen af eder siger til dem: gaar bort i Fred, varmer eder og mætter eder; men I giver dem ikke det, som hører til Legemets Nødtørft; hvad Gavn er det?“ —

Jeg har talt om Tidens Præg.

Kan vi undgaa at betænke, hvilken vældig Indflydelse de 50 „Overmennesker“, som „bar Landet“, har øvet i vort Folk? Vel sandt, Strømmen bar dem — det var en Aandsbølge, der kom, og den vilde frem. Men disse Mænd vilde ogsaa lade sig bære frem, derfor virkede de saa meget.

Paulus ender med Ordet: „tjener Herren“. Al vor Iver, al vor Aands Brand skal være underlagt denne Regel. Men nu gaar der en Herrens Strømning ogsaa gennem vort Folk — han selv har gjort Marken hvid mod Høsten. Kunde vi Præster saa ret faa Villie til at lade os bære af denne Strømning — kunde vi ret ville dette ene: tjene Herren!

Vel sandt — lærer vi end at udnytte Lægmandens Kræfter, vil vi selv dog ikke undgaa at faa travlt. De gamle siger, vi er for urolige; de peger paa den gamle Præsteidyl og maner til Stilhed. Nu ja, lad os kun lytte til dem, saa vidt det er os muligt. Men lad os tillige med al Kraft betone: Gud vil, at der skal virkes nu, og vi maa være med. Ja, vi maa ofre noget for at kunne være med — bl. a. noget af Hjemlivets Hygge, af Familienlivets Glæde, om saa skal være. Vi holder ikke paa Cølibatet, men vi bør dog forstaa, at dette ikke har været slet og ret Vildfarelse og hierarkisk Magtsyge alene. Det kom ret frem, da Kirken havde faaet vældig travlt med at virke blandt Folkevandrings Millioner. Da var der i visse Maader en dyb Mening i det. Nu er disse Millioners aandelige Kaar i mange Maader ændrede — men lad os aldrig glemme, at en Besøgelsestid fra Gud stiller Kravet om Selvpofrelse til hans Tjenerne.

Lad os da ret samle os sammen om dette „fremad“, der saa underlig er givet os af Herren.

Lad os samle os derom!

(Fortsættes.)

Nye Bøger.

Hjemmets Bibliotek.

Alle smukt og solidt indbundne i Shirting. Original Omslagstegning med Titel i Guld.

- Nr. 1. Slotsklokker af E. von Maltzahn. En overordentlig interessant kristelig Fortælling med historisk Baggrund fra Revolutionstiden i Frankrig. Ypperlig oversat af N. P. Madsen. Pris \$1.50.
- Nr. 2. Talende Stene af N. P. Madsen. Indeholder ti kristelige Betragtninger passende til Oplæsning ved Møder. Abaddon af Thorvald Madsen med Forord af N. P. Madsen. En Fortælling der viser at alene Troen paa Kristus fornaar at tilintetgøre den Ondes Magt i Menneskehjertet. Indbundne tilsammen. Pris \$1.25.
- Nr. 3. „Du har sejet Gallæer!“ Fortælling af Marie Burmester. Oversat af Pastor H. I. F. C. Mathiesen. Skildrer den moderne Teologis Afmagt overfor Sjælens. Egner sig til Oplæsning ved Ungdomsmøder. Pris \$1.00.
- Nr. 4. Hilda Thorn af Amy Le Feuvre. Fortælling om en ung Piges Kamp for at bevare Troelsvet midt i verdslige Omgivelser. Passende Gavebog til unge Piger. Pris \$1.00.
- Nr. 5. Clara Jæger. En Historie om en ung Husmandsdatter, god Skildring af Livet paa en jydsk Bondegård. Pris \$1.00.
- Nr. 6. Som gennem Ild. Interessant kristelig Fortælling fra Norge. Af Ingrid Ulbricht. Pris \$1.00.
- Nr. 7. Et Liv i Sandhed. Biografi af Hugh Beaver, en af Studenterbevægelsens mest typiske Skikkelser. Fortalt paa en livlig Maade af den bekendte Robert Speer. Forord af Olfert Riard. Pris \$1.00.
- Nr. 8. Stifinderen paa Missionsmarken af H. P. Hansen. En fængslende Skildring af Livingstones Liv i Afrika. Rigt illustreret. Passende til Oplæsning ved Ungdomsmøder. Pris \$1.25.
- Nr. 9. Aks og Avner. „Plader taget med Amatørapparat“ siger Forfatteren. C. E. Olsen, om denne fortællende Skildring af Typer fra en dansk Købstad. Indbundet sammen med Tidens Hjul af Florence Barclay. Pris \$1.00.
- Nr. 10. En Proletar pige af Elith Petersen. Skildrer Troelsets Gennembrud i en ung Kvindes Hjerte. Pris \$1.00.
- Nr. 11. I Uilge Aag. Fortælling af Peter Hansen-Skomoos, samt Knud Gjorups Jeremias, religiøse Drama i 14 Akter, indbundne tilsammen. Pris \$1.25.
- Nr. 12. Arnd Grube. Kristelig Fortælling af Lauritz Petersen. Meget interessant. Pris \$1.00.
- Nr. 13. Helten fra Majorca. Levedsskildring af Raymond Lullus, Muhammedaner-Missionens Fader. Livligt fortalt af Holger Rafn. Pris \$1.00.
- Nr. 14. En Skotte. Skotlands Reformator John Knox og hans Virksomhed fremstillet paa en livlig og fængslende Maade af G. A. Olsen. Pris \$1.00.
- Nr. 15. Præstefolkene paa Nordens. Fortælling af Lauritz Petersen. Skildrer en ung Præstefrues Omvendelse. Indbundet tilsammen med Broder Fritz, en Krøllings Livsførelse væsentligt fortalt af ham selv. Oversat fra Tysk ved N. P. Madsen. Pris \$1.25.
- Nr. 16. Blandt Indianere. Beskrivelse af en Missionærs Oplevelser blandt Indianere i Canada. Meget interessant. Pris \$1.00.
- Nr. 17. Da de saa Stjernen. Spændende Fortælling af Florence Barclay. Paa Dansk ved N. P. Madsen. Pris \$1.50.
- Nr. 18. Mod Hjemmet. Islandsk Fortælling af Gudrun Laursdottir, oversat af Pastor M. Th. Magnussen. Viser den moderne Teologis Kraftløshed. Pris \$1.25.
- Nr. 19. Støvetts Børn af Runa. Fofatterinden skildrer paa en fængslende Maade hvorledes en svensk Kunstner gennem mange Lidelser bliver ført til Troen. Pris \$1.25.
- Nr. 20. Paa Eidsdyrsgaarden af Runa. Kristelig Fortælling fra Sverrig. Paa Dansk ved J. Bagger. Pris \$1.50.
- Nr. 21. Det nye Lys. Fortælling fra Tyskland ved K. Papke. Fremstiller klart Modsetningen mellem sandt Kristendom og den moderne Teologi. Oversat af N. P. Madsen. Pris \$1.00.
- Nr. 22. Den undslupne Nonne. En Nonnes Selvbibliografi, hvori hun aabenbarer Uhyggen og den falske Pietet der ofte raader i Klosterlivet. Oversat og bearbejdet af Kirsten Vinter og Lauritz Petersen. Pris \$1.00.
- Nr. 23. En engelsk Soldats Eventyr af Joseph Hocking. Interessant Fortælling fra den britiske Kamp- linie. Oversat af Pastor H. I. F. C. Mathiesen. Pris \$1.00.

DAN. LUTH. PUBL. HOUSE,
BLAIR, NEBR.

Til den for. ev. luth. Krikes Børnehjem.

Før kvitteret, se Bbl. Nr. 22	\$5396.77
Cleghorn, Ia., Anna C. Nielsen	5.00
Mareus, Ia., Nazareth Mgh.	26.10
Minden, Nebr., Mrs. Borgaard	2.00
Oconto, Wiss., S. S. Offer Paaskedag	5.00
Spencer, Ia., Mrs. Fred. Byggere	1.00
Evan, Minn., John Mickelsen og Hustru	5.00
Frederiksborg, Nebr., Kvindef.	25.00
Blair, Nebr., Miss Anna Andersen	2.00
Verona, Nebr., A. P. Simonsen	10.00
Fremont, Nebr., Christen Larsen	1.00
Fremont, Nebr., (Bakkerne) Trinity Ladies Aid	10.40
Ringsted, Ia., Jens P. Jensen	2.50
Cordova, Nebr., Fred. Jørgensen	1.50
Ruskin, Nebr., Anton Goldbeck	20.00
Oyvang, Ia., Den danske luth. Mgh.	23.00
Solvang, Calif., N. M. Nielsen og Hustru	10.00
Ruskin, Nebr., Mrs. I. P. Goldbeck	25.00
Falmouth, Maine, Emaus Mgh.	21.54

Tilsammen \$5592.41

Blair, Nebr., den 22. Maj, 1919.

Med Tak modtaget!

Otto Hansen, Kasserer.

Kvittering

for Gaver, modtaget til Bethania Børnehjem. Mrs. John Nelsen (Krok) en Kjøle, et Sæt Undertøj, et Underskørt, fire Bluser, Oeconomowoc, Wis. Mrs. L. K. Sandford, en Pakke Uldgarn, Lancaster Pa. Mrs. Morten Nelsen 50 Dr. til Bethania Børnehjem, Poy Sippi, Wis. Fred. Severson 2 Dr. til Bethania Børnehjem, Hancock, Wis. En Dags Cementarbejde, Chris Petersen, Waupaca, Wis. H. Ebbe, 4 Læs Gravel, Waupaca, Wis. Mrs. N. Cohen 6 Sæt Undertøj, Waupaca, Wis. John Madsen en Pakke brugt Tøj, Waupaca, Wis. Et fint Piano fra en Pige i Vor Frelseres Menighed, Waupaca, Wis. Hjertelig Tak for Gaverne.

Anton Petersen.